

Değişik Peyzaj Karakterleri Barındıran Dağların, Foto Safari Amaçlı Görsel Peyzaj Analizi

Esra ÖZHANCI

Hasan YILMAZ

Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 25240, Erzurum,
(eozhanci@atauni.edu.tr)

Geliş Tarihi : 11.09.2012

Kabul Tarihi : 14.03.2013

ÖZET : Son yılların yükselen bir uğraş alanı olan foto safari, aynı zamanda bir alternatif turizm çeşididir. Evrensel bir dili olan fotoğrafçılığın temel materyali dünyanın dört bir yanındaki çok çeşitli peyzaj karakterleridir. Bu peyzajları belgelendirilebilir kılan farklılıkları ve zenginlikleridir. Ülkemiz bu farklılıklar açısından önemli ekolojik ve sosyo-kültürel özelliklere sahiptir. Çoğu zaman dört mevsimi bir seyahat güzergahı boyunca gözlemlemek mümkün olabilmektedir. Çalışmaya konu olan Bayburt-Erzurum-Trabzon illeri farklılıklar sergileyen alternatif turizm çeşitlerine kaynak sağlayabilecek bir bölgedir. Çalışmada bölgedeki dağlık alanlara foto safari turizmi açısından yaklaşmış, görsel kalite bileşenleri ortaya konarak, en çok tercih edilen dağ peyzaj karakterleri belirlenmiştir. Su peyzajının etkin olduğu dağ karakter tipi görüntüleri genel ortalama en çok tercih edilirken, en yüksek puan alan görüntüler ise bitki örtüsü açısından zengin peyzajlar ve karla kaplı kış peyzajı görüntüleridir.

Anahtar Kelimeler: Fotoğrafçılık, Alternatif turizm, Dağ peyzajı, Görsel Analiz.

Photo Safari Oriented Visual Landscape Analysis of The Mountains Reserving Different Landscape Characters

ABSTRACT : Photo safari which is the rising amateur effort in recent years is a kind of tourism and also a part of all other types of tourism. The wide variety of landscape characters around the world are the basic materials of photography having universal language. It is differences and riches make these landscapes attractive and documentable. Our country has important ecological and socio-cultural properties in terms of these differences and riches. Most of the time, it is possible to observe four seasons along the just one route of travel. Bayburt, Erzurum, and Trabzon which are the cases of this study, are the region reserving alternative tourism resources showing different characteristics. In the context of this study; mountainous areas of the region are examined for the photo safari tourism potentials; and the most preferred mountain landscape characters are identified by revealing the components of the visual quality. The findings show that while the images of the mountain character having water landscape are the most preferred ones in the overall average, the images of the landscape rich in vegetation and the snow-covered are the highest rated images.

Key words: Photography, Alternative tourism, Mountain landscape, Visual Analysis.

GİRİŞ

Büyük kentlerde yaşayan insanlar, hafta sonlarında ya da diğer tatil günlerinde kırsal yöre ya da peyzajlarda rekreasyon olanağı aramaktadırlar. Peyzajlar ile ilgi gören çevre dağları, deniz göl ve akarsu kıyıları kitle turizmine açılmıştır (Koç ve Şahin,1999).

Araştırmalar ve bilimsel kaynaklar da 21. yüzyıl turizminde ana temanın doğal ve kültürel kaynakların etkili ve dengeli bir şekilde kullanımı olacağını göstermektedir. Sürdürülebilir turizm doğal, kültürel ve sosyal kaynakları uzun vadede güzelleştiren ve koruyan, olumlu ve ılımlı bir tarzda ekonomik gelişmeyi destekleyen bir turizm olarak tanımlanmaktadır (Scharpf 1998). Turizm ve çevre arasında güçlü bir ilişki vardır. Çünkü turizm çevresel kaynaklara bağlı olarak gelişim gösterir. Çevresel, doğal ve kültürel özelliklerin her biri turizm için cezbedici bir özelliktir. Bu nedenle turizmde doğanın korunması çok önemlidir. Doğal varlıkların turizm ile aşırı ve dengesiz kullanımı ve peyzajın bozulması, çevrede doğal yaşam düzeyini de bozmakta, ekosistemler ortadan kalkmakta ve istenmeyen çevre kirliliği oluşmaktadır (Bayer 1990).

Peyzaj halk arasında manzarayı kapsayan, manzarayı tasvir eden ya da görsel açıdan yerini tutan estetik deneyim olarak tanımlanır (Jackson 1986; Beza 2010). Ancak, bu terimin esnek kullanımı, yapay ve doğal ortamları, makro-ölçekler ve mikro ölçekleri, fiziksel ve bilişsel kavramları kastetmektedir. Peyzajın sözlük anlamları da batı yapılarındaki insan etkileşimi ve coğrafi konuma odaklanmaktadır. Bu ikinci anlam araştırmacıları ve uygulayıcıları, biyolojik ve ekolojik süreçleri ve koşulları içeren bir tanımlamaya yönlendirmiştir (Daniel 2001; Beza 2010).

Peyzaj 'kişinin düşünce ve duygu yapısı' olarak tanımlanabilirken, bir diğer tanım 'gözlemlenen şeyin kişide yarattığı bilişsellik yapısı'dır. Sonuçta ortaya çıkan algı kültür ve deneyimlerin bir yansımasıdır ve kişinin bir ziyaretçi ya da o çevrenin yerlisi olup olmadığına bağlıdır (Beza 2010). Peyzaj, kilometrelerce geniş alanlarda benzer formlarla tekrarlanan alan kullanımları ya da yerel ekosistemlerin karışımı olan bir mozaiktir. Ülkemizde bölgeler bazında peyzajların belirlenmesi durumunda, bölge ve yöre ölçeklerinde her bir peyzajın, benzer formlarla tekrarlanan yerel

ekosistem karışımlarını içereceği görülecektir (Uzun 2003). Bu bağlamda yapılacak sağlıklı değerlendirmeler ülke ölçeğinde yol gösterici olacaktır.

Alternatif turizm bazı araştırmacılar tarafından turizm ürününün çeşitlendirilmesi olarak da adlandırılmaktadır (Hacıoğlu ve Avcıkurt 2008; Kılıç ve Kurnaz 2010). Yine bazı araştırmacılar alternatif turizm için özel ilgi turizmi ifadesini de kullanmaktadır (Küçükarslan, 2007; Kozak ve Bahçe 2009; Kılıç ve Kurnaz 2010).

Foto safari son yıllarda alternatif turizm kavramıyla birlikte gelişen bir turizm türüdür. Ülkemiz görsel değerleri açısından zengin kaynaklara sahiptir. Şüphesiz turizm sektöründe bu anlamda önemli bir yeri olması da kaçınılmazdır.

Fotoğrafçılık amatör bir uğraş alanı ve sanat olarak, insanların kendilerini ifade etmede, düşüncelerin aktarımında ve tanıklıkların belgelenmesinde başvurulan belki de en kolay yoldur denilebilir. Fotoğraf çok yönlü bir araçtır. Bir haberin anlatıcısı, bazen de anın belgesi olmakta ve uluslararası bir dile dönüşmektedir (Coşkun vd. 2010). Nitekim yıllardır süregelen fotoğraf ödüllerine bakıldığında, her birinin farklı kültür, olay ve zaman anlatımı olmasına rağmen, izleyicinin çoğunluğunda bıraktığı etkinin aynı güçte olduğu ortaya çıkmaktadır. Yani fotoğraf evrensel olan ender araçlardan biridir.

Görüntüyle anlam aktarımı insanların mağara duvarlarına çizdiği resimlere kadar uzanan bir geçmişe dayanmaktadır. Anlamın olduğu yerde dile ihtiyaç duyulur, düşünceyi ve anlamı besleyen dil toplumsaldır, fotoğraf dili ise içerikteki anlamın görsel biçime çevrilmesidir. Bu çevrimde fotoğrafçının bedeni, ruhu, duyguları, algıları, kültürü, ideolojisi, hayalleri, yaşantıları vb. gibi etkili olmaktadır (Coşkun vd. 2010). Fotoğraf çekmek, biriktirmek neredeyse her kültürden insanın takındığı bir davranış şeklidir. Fotoğrafçı, kayda değer görüntüyü seçer, onda gördüğü güzeli başkalarına gösterir, dünyanın gerçekliğini ortaya çıkarma çabasına girer. Böylece de fotoğrafçılık hobiye ve daha ilerisinde profesyonelliğe dönüşür. Özellikle doğa fotoğrafçılığı böylesi bir çabanın ürünüdür. Mekanik olmanın ötesinde, mananın ta kendisidir. Size ait olmayan bir şeyi resmederek aidiyet kazandırırken, onu gören herkesi de haberdar ederek farkındalığı artırmış olursunuz.

Dağ peyzajı, çoğunlukla kırsal ve zaman zaman kentsel peyzajın fonudur. Görüntüler, kavramlar onun eşliğinde şekillenir. Kimi zaman dumanlı bir

dağ silüeti, kimi zaman delinip geçilmiş yollar olarak ortaya çıkmaktadır. Aşılması, geçilmesi zor görünür dağlar, ancak insanoğlu hep istediği gibi şekillendirmiş, etrafına yerleşmiş, suyunu kullanmış, yolundan geçmiştir. Geçmişten günümüze bütün ihtişamıyla bulunduğu yöreyi temsil etmiştir. Bir yörenin ekolojik çeşitliliğini belirleyen en önemli morfolojik unsurlardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. Doğa fotoğrafçılığı açısından da önemli bir kaynaktır. Şüphesiz fotoğraflar görüntüye hakim arka fonla, farklı bir değer kazanmaktadır.

Bu çalışmada; çalışma alanının kaynak değerleri kullanılarak, dağ manzarası fotoğraflarının farklı karakteristikleri ortaya konmuştur. Su, yol, yerleşim ve bitki örtüsü etkin dağ peyzajları fotoğraf değeri açısından ele alınmış, foto safari turizmine bir yaklaşım getirilmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Materyal

Çalışmada Bayburt, Erzurum ve Trabzon illerinden alınan kırsal peyzaj görüntüleri kullanılarak görsel kalite analizi yapılmıştır. Çalışmada ülkemizin kuzey doğusunda kümelenmiş bu üç ilin materyal olarak seçilme nedeni; aynı seyahat güzergahı üzerinde ancak birbirinden farklı iklimsel ve ekolojik karakteristiklere sahip olmaları, bölgenin alternatif turizm açısından önemli kaynak değerlerine sahip olmasıdır.

Yöntem

Çalışmanın yöntemi temelde Manzara Güzelliği Değerlendirme Yöntemine (Scenic Beauty Estimation) dayanmaktadır (Daniel ve Boster 1976). Fotoğrafa dayalı sunu yapılarak, katılımcılara sunulan görüntülerin aldığı puanların değerlendirilmesi ile görsel kalite analizi yapılmıştır (Clay ve Daniel 2000 ; Tahvanainen, vd. 2001; Clay ve Smidt 2004; Ikemi 2005; Vandenberg ve Koole 2006; Özhanç vd. 2012).

Fotoğraflama

Analiz için kullanılan görüntüler 2011 yaz-sonbahar-kış döneminde alınmış, çekilen çok sayıda görüntüden çalışmanın amacına uygun olacak en ideal görüntüler seçilmiştir. Seçim yapılırken görüntüler 4 ana öğenin etkinliği açısından karakterize edilmiştir. Bu öğeler; **Su, Yol, Yerleşim, Bitki örtüsü** şeklinde belirlenmiştir. Sonuç olarak değerlendirmede kullanılmak üzere 20 adet görüntü seçilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Değerlendirmede kullanılan görüntüler(S: su peyzajı etkin tip fotoğraf grubu, YO: yol peyzajı etkin tip fotoğraf grubu, YE: yerleşim peyzajı etkin tip fotoğraf grubu, BÖ: bitki örtüsü peyzajı etkin tip fotoğraf grubu)

Değerlendirme süreci

Görsel kalite analizinde kullanılmak üzere seçilen fotoğraflar, peyzaj mimarlığı bölümü 3. ve 4. Sınıf öğrencileri (81 kişi) tarafından puanlandırılmıştır. Önce konu ile ilgili katılımcılara kısa bir brifing verilmiş, ardından bütün fotoğraflar aşına olmaları açısından hızlıca gösterilmiştir. Katılımcılara verilen formlarda “*görsel tercih, doğallık, canlılık, büyüleyicilik, ilginçlik (farklılık), bütünlük, fotoğraf değeri*” şeklinde parametreler sunulmuştur. Yansıda gösterilen fotoğrafları, bu parametreler üzerinden -2, +2 puan aralığında değerlendirmeleri istenmiştir.

İstatistiksel Analiz

Analizlerde “SPSS 10.0 Paket Programı” kullanılmıştır. Ortalamaların karşılaştırılmasında

Spearman’s Korelasyon Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır (Özdamar, 2002).

BULGULAR ve TARTIŞMA

Tüm görüntülerin aldığı manzara güzelliği puanı ortalamaları Çizelge 1’de yer almaktadır. Ortalama puanlara bakıldığında en yüksek puan alan görüntüler; YE3, BÖ5, YE2, S5 ve BÖ2 iken, en düşük puan alan görüntüler ise YE1, YO4 ve BÖ4 olmuştur (Şekil 2).

Çizelge 2’de görülmektedir ki; fotoğraf değeri ortalama puanları manzara güzelliği puanları ile paralellik göstermektedir. En yüksek puan alan görüntüler; YE3, BÖ5, YE2, S5 ve BÖ2 iken, en düşük puan alan görüntüler de sıralama değişerek YO4, BÖ4 ve YE1, olmuştur (Şekil 2)

Çizelge 1. Görüntülerin manzara güzelliği puanı ortalamaları				Çizelge 2. Görüntülerin fotoğraf değeri puanı ortalamaları			
	N	Ortalama	Standart sapma		N	Ortalama	Standart sapma
S1	81	-0,04	1,01	S1	81	-0,11	0,99
S2	81	0,52	0,88	S2	81	0,38	1,08
S3	81	0,41	1,07	S3	81	0,00	1,02
S4	81	0,56	1,07	S4	81	0,27	1,06
S5**	81	1,12	0,91	S5	81	0,94	1,09
YO1	81	-0,04	1,38	YO1	81	0,11	1,22
YO2	81	0,73	0,94	YO2	81	0,72	0,99
YO3	81	0,89	0,88	YO3	81	0,63	1,01
YO4*	81	-0,54	0,82	YO4	81	-0,67	0,92
YO5	81	-0,19	1,05	YO5	81	-0,35	1,11
YE1*	81	-0,78	1,04	YE1	81	-0,56	0,94
YE2**	81	1,12	0,87	YE2	81	1,38	0,70
YE3**	81	1,70	0,53	YE3	81	1,75	0,46
YE4	81	-0,05	1,06	YE4	81	0,049	1,16
YE5	81	0,19	1,06	YE5	81	0,25	1,15
BÖ1	81	0,83	0,82	BÖ1	81	0,65	0,94
BÖ2**	81	1,12	0,91	BÖ2	81	0,94	0,95
BÖ3	81	-0,07	1,02	BÖ3	81	-0,15	1,05
BÖ4*	81	-0,54	0,82	BÖ4	81	-0,67	1,02
BÖ5**	81	1,19	0,95	BÖ5	81	1,23	0,94

(S: su peyzajı etkin tip, YO: yol peyzajı etkin tip, YE: yerleşim peyzaj etkin tip, BÖ: bitki örtüsü peyzajı etkin tip)

** en yüksek puan alan görüntüler

*en düşük puan alan görüntüler

Yüksek puan alan görüntüler

Düşük puan alan görüntüler

Şekil 2. En yüksek puan alan görüntüler(YE3, BÖ5, YE2, S5, BÖ2) ve en düşük puan alan görüntüler (YE1, YO4, BÖ4)

Nitekim Korelasyon testi sonuçlarına bakıldığında tüm parametre puanları arasındaki ilişkinin önemli olduğu ortaya çıkmıştır ($p<0,001$). Parametre puanları paralellik göstermektedir (Çizelge 3).

Çizelge 3. Görüntülerin aldığı parametre puanları arasındaki ilişki Spearman's korelasyon testi

	Manzara güzelliği	Doğallık	Canlilik	Büyüleyicilik	İlginçlik	Bütünlük	Fotoğraf Değeri
Manzara güzelliği	Correlation Coefficient Sig. (2- tailed)						
Doğallık	Correlation Coefficient Sig. (2- tailed)	,680**					
Canlilik	Correlation Coefficient Sig. (2- tailed)	,745**	,639**				
Büyüleyicilik	Correlation Coefficient Sig. (2- tailed)	,670**	,504**	,655**			
İlginçlik	Correlation Coefficient Sig. (2- tailed)	,569**	,335**	,563**	,862 **		
Bütünlük	Correlation Coefficient Sig. (2- tailed)	,600**	,616	,655**	,636	,641**	
Fotoğraf Değeri	Correlation Coefficient Sig. (2- tailed)	,591**	,553**	,528**	,571**	,540**	,603**

** $p<0,001$

Görüntülerin tiplerine göre aldıkları puanlar incelendiğinde; *su peyzajı etkin dağ karakter tipinin* genel ortalamada en yüksek ortalamaya sahip olduğu ($M=0,51$) ve *yol peyzajı etkin dağ karakter tipinin* ise en düşük ortalamaya sahip olduğu ($M=0,17$)

görülmektedir (Çizelge 4). Nitekim Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre farklı tip görüntüler arasındaki farklar önemli bulunmuştur ($p<0,001$) (Çizelge 5).

Çizelge 4. Farklı tipdeki görüntülerin manzara güzelliği puanı ortalamaları

	Ortalama	Std. Sapma
Su etkin karakter tipi	0,51	1,05
Yol etkin karakter tipi	0,17	1,17
Yerleşim etkin karakter tipi	0,44	1,28
Bitki örtüsü etkin karakter tipi	0,50	1,14

Çizelge 5. Farklı tipdeki görüntülerin gruplar arası ve grup içi analizleri sonuçlarını gösteren Anova testi

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	31,430	3	10,477	7,754	,000
Within Groups	2183,309	1616	1,351		
Total	2214,738	1619			

SONUÇ ve ÖNERİLER

Fotoğraf ve toplum arasındaki ilişkileri bir takım yazarlar tarafından keşfedilmiş olmasına rağmen, şaşırtıcı şekilde özellikle turistik bağlamda fotoğrafçılık olgusunu sistematik olarak araştıran birkaç deneysel çalışma literatürde yer almıştır. Fotoğrafçılık çoğu turizm deneyiminin önemli bir bileşenidir, fakat sistematik olarak çok az çalışılmıştır. Fotoğraflar çekmek tur katılımcılarına somut tur hatıraları sağlama fırsatı sunar. Chalfen (1979)'a göre; her turist tipi alternatif ev sahibi-turist ilişkilerini yansıtan farklı fotoğraf türlerine göre karakterize edilebilir. Amatör fotoğrafçılık "dikkati çeken bir başarı, kişisel gelişme ve mutluluk ifadesi olarak karakterize edilen", kişisel dünyanın seçici yapısının bir aracıdır (Markwell 1997).

Fotoğraf değeri ortalama puanlarının manzara güzelliği puanları ile paralellik göstermiş, yüksek puan alan görüntüler aynı zamanda katılımcıların seyahat ederken durup fotoğraflayacakları görüntüler olmuştur.

Yüksek puan alan görüntüler incelendiğinde; yerleşim peyzajı etkin dağ görüntü grubunda, çıplak peyzajın hakim olduğu görüntülerin tercih edilmediği, yoğun bitki örtüsü ile kaplı peyzaj karakterlerinin tercih edildiği ortaya çıkmıştır. Bitki örtüsü peyzajı etkin karakter tipinde ise; yine bitki örtüsünden yana tercih yapılmış, ayrıca kar örtüsünün peyzaj parçasına ve sunduğu fotoğrafa görsel katkı sağlayan bir unsur olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Su peyzajı etkin dağ karakter tipinde ise; suyun durgun su olarak yansıma özelliğinin baskın olduğu, görüntüde suyun odak dağ, formunun ise fon olduğu ve doğal bitki örtüsünün doğal sınırı teşkil ettiği görüntü tipi tercih edilmiştir.

Su peyzajı etkin dağ karakter tipi genel ortalamada en yüksek ortalamaya ulaşmıştır. Çok sayıda çalışmada rastlanabileceği gibi su etkin görüntüler tüm görüntüler içinde en çok tercih edilenler olmuştur.

Yol peyzajı etkin dağ karakter tipi görüntüler ise en düşük ortalamaya sahip görüntülerdir. Bunu ekolojik açıdan değerlendirdiğimizde, yollar doğal peyzajı bölen unsurlardır ve çoğunlukla dahil oldukları bölgenin doğallık düzeyini azaltmaktadır. Nitekim doğallık, görsel kalite düzeyi ile direkt

ilişkili birincil parametredir (Kaplan ve Kaplan 1989, Parsons 1991; Tips ve Savasidara 1986).

Son yıllarda anlaşılmıştır ki; yıllar boyu yalnızca deniz-kum-güneş turizmi anlayışıyla sunulan ülkemiz toprakları, turizm alanında çok sayıda alternatif kaynak değerine sahip durumdadır. Özellikle Doğu Karadeniz ve Kuzey Doğu Anadolu zengin biyoçeşitliliği, topoğrafyası, kültürü ve dolayısıyla sunduğu görsel peyzaj karakteristikleriyle, alternatif turizm potansiyeli oldukça yüksektir. Doğal bitki örtüsü, yörenin kültürünün aynası olan kırsal yerleşimleri ve kış peyzajı ile bu önemli potansiyel yerli ve yabancı turiste daha iyi tanıtılmalı, yapılan uzun vadeli planlarda alanın turistik değerleri doğru kategorize edilmelidir.

Tanıtım ve reklamın yapılması ile bu kaynakların dünyaya tanıtılması, mevsimsel değişimlere bağlı farklı tur güzergahları oluşturulması ile ideal fotoğraf kaynaklarının sunulması, kültürel yapının daha yakından tanıtılmasını sağlayacak koşulların oluşması için yöre halkının katılımının sağlanması, bilinç düzeyinin artırılması bu anlamda atılacak önemli adımlar olacaktır.

KAYNAKLAR

- Bayer, Z., 1990. Ekoturizm. I. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, Kuşadası, İzmir.
- Beza, B. B., 2010. The aesthetic value of a mountain landscape: A study of the Mt. Everest Trek. *Landscape and Urban Planning*, 97, 306-317.
- Clay, G.R., Daniel T.C., 2000. Scenic landscape assessment: the effects of land management jurisdiction on public perception of scenic beauty. *Landscape and Urban Planning*, 49, 1-13.
- Clay, G.R., Smidt, R.K., 2004. Assessing the validity and reliability of descriptor variables used in scenic highway analysis. *Landscape and Urban Planning*, 66, 239-255.
- Coşkun, S., Yıldız, Ö., Yazıcı, A., 2010. Psikiyatrik Rehabilitasyonda Fotoğrafın Kullanımı. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1 (3), 121-127.
- Daniel, T.C., 2001. Whither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century. *Landscape and Urban Planning* 54, 267-281.
- Daniel, T.C., Boster, R.S., 1976. Measuring landscape aesthetics: the scenic beauty estimation method. *USDA forest service research*, 167.
- Hacıoğlu, N. ve Avcıkurt, C. 2008. Turistik Ürün Çeşitlendirmesi, Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Ikemi, M., 2005. The effects of mystery on preference for residential façades. *Journal of Environmental psychology*, 25, 167-173.

- Jackson, J.B., 1986. The vernacular landscape. In: Penning-Rowell, E.C., Lowenthal, D. (Eds.), *Landscape Meanings and Values*. Allen & Unwin, London, 65-81.
- Kaplan, R., Kaplan, S., 1989. *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. Cambridge University, Cambridge U.K.
- Kılıç, B., Kurnaz, A., 2010. Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 39-56.
- Koç, N., Şahin, Ş., 1999. Kırsal peyzaj planlaması. Ankara üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No: 1509 (463), Ankara.
- Kozak, A.M., Bahçe, A.S. 2009. Özel İlgi Turizmi, Detay Yayınları, Ankara.
- Küçükaslan, N., 2007. Özel İlgi Turizmi, Ekin Yayınevi. Ankara.
- Markwell, K.W., 1997. Dimensions of photography in a nature-based tour. *Annals of Tourism Research*, 24(1), 131-155.
- Özdamar, K., 2002. Paket programlar ile istatistiksel veri analizi. Kaan Kitabevi, 479. Eskişehir.
- Özhancı, E., Yılmaz, H., Yılmaz, S., 2012. Perception of Seasonal Change in Plant Designs by University Students. *Architectonica*, 1(1), 23-31.
- Parsons, R., 1991. The Potential Influences of Environmental Perception on Human Held. *J. Environ. Psychol.* 11, 1-23.
- Scharpf, H., 1998. 21. Yüzyılda Sürdürülebilir Turizm Politikaları. Berlin Teknik Üniversitesi 1.Uluslararası Turizm Sempozyumu, Berlin.
- Tahvanainen, L., Tyrvaäinen, L., Ihalainen M., Vuorela, N., Kolehmainen, O., 2001. Forestmanagement and public perceptions -visual versus verbal information. *Landscape and Urban Planning*, 53, 53-70.
- Tips, W. E. J., Savasdidara, T., 1986. The influence of environmental background of subjects on their landscape preference evaluation. *Landscape and Urban Planning* 13, 125-133.
- Uzun, O., 2003. Düzce Asarsuyu Havzası Peyzaj Değerlendirmesi ve Yönetim Modelinin Geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Van den Berg, A.E., Koole, S.L., 2006. New wilderness in the Netherlands: An investigation of visual preferences for nature development landscapes. *Landscape and Urban Planning*, 78(4), 362-372.